

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Veronika-Foška Šaina

Metafore »begunske« krize: kritična analiza diskurza v *Večernjem listu*

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Veronika-Foška Šaina

Mentor: doc. dr. Dejan Jontes

Somentorica: doc. dr. Andreja Vezovnik

Metafore »begunske« krize: kritična analiza diskurza v *Večernjem listu*

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Zahvaljujem se doc. dr. Andreji Vezovnik in doc. dr. Dejanu Jontes za mentorstvo in strokovne nasvete ob nastajanju diplomske naloge. Hvala mojim dragim staršem za moralno in finančno podporo, brez tega moj študij v Sloveniji ne bi bil mogoč. Posebna zahvala gre moji ljubezni Janiju, hvala, ker si mi stal ob strani v vseh stresnih trenutkih, hvala za branje in nasvete, večurne družboslovne razprave in da si me ob pisanju diplome prenašal.

Diplomo posvečam mami Alis.

Metafore »begunske« krize: kritična analiza diskurza v *Večernjem listu*

V diplomski nalogi sem se osredotočila na metafore, uporabljene v izbranih besedilih hrvaškega dnevnega časnika *Večernji list*. Skušala sem razdelati raziskovalno vprašanje, kakšen pomen imajo ponavljajoči se metaforični vzorci v tekstih o beguncih v časopisu *Večernji list*. Osredinila sem se na metafore v digitalno dostopnih časopisnih člankih, objavljenih v mesecu oktobru 2015 in februarju 2016. Zanimalo me je, z uporabo katerih metafor časnik kroji družbeno »realnost« v času »begunske« krize. Poudarek je na metafori kot diskurzivnem fenomenu (Lakoff in Johnson 2015) in ne le jezikovnem pojavu. V poročanju omenjenega časnika so bila v ospredju vprašanja, ki zadevajo predvsem varnostni aspekt, medtem ko v ozadju le s težavo zaznamo humanitarne. Novice o „begunski“ krizi, ki sem jih izbrala za analizo, poročajo zelo senzacionalistično in površinsko. Poglavitni diskurz, ki se v besedilih kaže, je *sekuritizacijski diskurz*. Ta se tvori tudi z uporabo metafor, ki sem jih analizirala v empiričnem delu diplomske naloge.

Ključne besede: metafore, sekuritizacijski diskurz, *Večernji list*, begunska kriza.

Metaphors of "refugee" crisis: a critical discourse analysis in *Vecernji list*

In this thesis I focused on the metaphors used in the selected texts of the Croatian daily newspaper *Vecernji list*. I tried to elaborate the research question of the importance of repeated metaphorical patterns in texts on refugees in the newspaper *Vecernji list*. I was focusing on the metaphor of the digital journal articles, published in October 2015 and February 2016. I was interested how by the use of metaphors newspaper integrated society "reality" in time of "refugee" crisis. The emphasis is on the metaphor as a discursive phenomenon (Lakoff and Johnson 2015), and not only linguistic phenomenon. The main issues mainly concerned the security aspect, while in the background it was difficult to detect humanitarian aspect. News of "refugee" crisis, I have chosen to analyze, were reported very sensational. The main discourse in the text indicates the securitization discourse. This is formed with the use of metaphors, which I have analyzed in the empirical part of the thesis.

Keywords: metaphor, securitization discourse, *Vecernji list*, refugee crisis.

Kazalo

1	Uvod	6
2	Trenutna migracijska situacija in njen družbenopolitični kontekst	7
3	Študije metafor	11
4	Empirični del	14
4.1	Analiza metafor	16
4.1.1	Metafora vode	16
4.1.2	Metafora doma	18
4.2	Sekuritizacija »begunske« krize	21
5	Diskusija	26
6	Zaključek	27
7	Literatura	30

1 Uvod

Namen diplomske naloge je analiza metafor v hrvaškem dnevnem časniku *Večernji list* in ponujanje premisleka bralcem, da vsebine berejo kritično. Cilj raziskave je, da z ugotovitvami prispevamo k ustvarjanju bolj prijaznega medijskega okolja, ki naj bi se kritično soočilo z obstoječimi problemi. Raziskava je v interesu posameznika, ki bere dnevne časopise, tednike ipd., oz. vsakega, ki se v iskanju lastnega stališča do določene problematike opira na besedila v dnevnikih medijih.

V diplomski nalogi želim izpostaviti medijsko poročanje *Večernjega lista*, ki je na Hrvaškem od začetka »begunske« krize poročal o dogajanju, povezanem s težavami, do katerih je prišlo ob nenadzorovanem vstopu beguncev v državo (Hrvaško). V poročanju omenjenega časnika so bila v ospredju vprašanja, ki zadevajo predvsem varnostni aspekt, medtem ko v ozadju le s težavo zaznamo humanitarnega. Novice o begunski krizi, ki sem jih izbrala za analizo, poročajo zelo senzacionalistično in površinsko, poglavitni diskurz, ki se v besedilih kaže, je *sekuritizacijski diskurz*, ki se tvori tudi z uporabo metafor, ki jih bom analizirala v empiričnem delu diplomske naloge.

V diplomski nalogi se osredotočam na metafore v hrvaškem dnevnem časniku *Večernji list*. V tem okviru se bom osredinila na metafore, uporabljene v izbranih besedilih *Večernjega lista* in skušala razdelati raziskovalno vprašanje, kakšen pomen imajo ponavljajoči se metaforični vzorci v tekstih o beguncih v časopisu *Večernji lista*. Osredotočila se bom na metafore v digitalno dostopnih časopisnih člankih, objavljenih v mesecu oktobru 2015 in februarju 2016. Prav tako me zanima, z uporabo katerih metafor hrvaški dnevni časnik kroji družbeno »*realnost*« v času begunske krize.

Diplomska naloga obsega uvod, teoretični in empirični del ter diskusijo in ključne ugotovitve. Teoretični del ponuja vpogled v temeljne koncepte in pojme, ki so nujni za razumevanje metafore in njenega delovanja v diskurzu. Poglavje zajema zgodnje preučevanje metafore in predstavitev konceptualne teorije metafore Lakoffa in Johnsona iz 1980. Poleg metafor teoretični del vsebuje še poglavje, ki razlaga družbenopolitični kontekst trenutne migracijske situacije. Empirični del je sestavljen iz opisa metode in vzorca ter analize specifičnih metafor v *sekuritizacijskem diskurzu*, iz skrbno izbranih člankov na internetu

dostopnega arhiva *Večernjega lista*. Diplomaska naloga vsebuje še razpravo rezultatov in ključne ugotovitve ob analiziranem gradivu.

2 Trenutna migracijska situacija in njen družbenopolitični kontekst

Fenomen migracij¹ je pomembno razumeti zato, ker s proučevanjem le-teh preučujemo sami sebe, svojo družbo in okolje. Ne smemo pozabiti dejstva, da so imele migracije veliko vlogo v poselitvi nekaterih velikih držav sveta kot tudi v oblikovanju strukture njihovega prebivalstva. »Migracija je opravila veliki vpliv na genezo in metamorfozo mnogih držav Evrope, Azije, Latinske Amerike in druge« (Friganović 1989, 28). Čeprav sta se silovitost in oblika migracij s stopnjami razvitosti družbe skozi čas in prostor spreminjala, so migracije konstanta in ena izmed temeljnih značilnosti človeškega obstoja (Friganović 1989, 21; 23; 28). Kljub temu da je zaradi medijskega poročanja ob soočanju s problemom begunstva na evropskih tleh določeni del javnosti vedno znova šokiran, se moramo zavedati, da migracije obstajajo od nekdaj. Migracija je ena izmed temeljnih človeških nagonov po gibanju, je eksistencialna nuja. S selitvami ljudi stremijo k boljšemu življenju, bežijo od različnih nevarnosti, podrejenosti, izkoriščanja in ubogljive poslušnosti (Friganović 1989, 19).

V okviru študij o begunstvu bom predstavila strnjeno definicijo in tipologijo beguncev². Število beguncev, ki so sestavni del migracijskega fenomena, z leti presega število UNHCR-jevih starejših poročil. Po podatkih, ki so izšli v poročilu 20. junija 2016 UNHCR (*Global Trends Reports 2016*), je skupno število 65.3 milijonov beguncev, prosilcev za azil in razseljenih oseb, od tega je 51 % otrok. Poročilo temelji na vladnih podatkih, podatkih

¹ Na spletni strani UNHCR-ja poudarjajo razliko med izrazoma *migrant* in *begunec*; *migranti* svoje domove zapustijo prostovoljno, da bi izboljšali svoje življenjske razmere, *begunci* pa so v to prisiljeni, da bi rešili svoje življenje ali ostali svobodni (UNHCR v Sloveniji; ZRC SAZU, *Terminologiče* 2015). V monografiji »*Prebežniki, kdo ste?*« avtorice (Pajnik, Lesjak Tušek, Gregorič 2001) kot ustrezno krovno poimenovanje za *migrante* predlagajo izraz *pribežniki*, ki iz različnih vzrokov (ekonomskih, verskih, političnih) zapustijo svojo državo, zlasti če v drugo državo vstopijo ilegalno – oba termina nista pravno formalno določena. Na ta način se izognejo pravno formalni kategorizaciji ljudi, saj »*pojma prestopnik in ilegalec, ki poleg poimenovanj prebežnik in pribežnik, izhajata iz medijskega (javnega) diskurza, imata že v izvoru negativni pomen, medtem ko so ostale obravnavane kategorije (tujec, prosilec za azil, begunec) izrazito diskriminacijske ali vsaj nelogično zastavljene*« (Pajnik in drugi 2001, 119).

² V delih družboslovcev se pojavljajo različne tipologije beguncev. Glede na kontekst in nasilje, ki se izvaja v državah, iz katerih begunci prihajajo, razlikujemo tri »sociološke« tipe beguncev: aktivisti (disidenti in uporniki), ciljni begunci (pripadnost določeni družbeni skupini) in slučajne žrtve (Zolberg in drugi 1989 v Richmond 1993). Več o različnih tipologijah beguncev in/ali prisilnih migrantih glej naslednje avtorje: Petersen (1958), Zolberg (1989), Richmond (1993), Kunz (1981), Mesić (1992; 1994; 1995) (Kuti 2014, 32–33).

partnerskih agencij in UNHCR-jevih podatkih. Za lažjo vizualizacijo tako velikega števila navajajo: »Seštevek je večji od prebivalcev Združenega kraljestva ali Kanade, Avstralije in Nove Zelandije skupaj« (UNHCR 2016, 20. junij). Študija begunstva kot interdisciplinarno področje raziskovanja procesov in družbenih posledic migracij se je bolj izrazito začelo razvijati v drugi polovici 20. stoletja (Black 2001; Chimni 2009). Kljub določeni tradiciji se raziskovalci študij o beguncih še vedno soočajo s terminološkimi težavami poimenovanja begunca (Black 2001; Zetter 1991; Richmond 1993). Kuti (2014, 31) pojasnjuje, kako se zaradi nedoseženega konsenza med raziskovalci, kaj naj bi definicija begunca vsebovala (Black 2001, 64), avtorji še vedno opirajo na definicijo iz *Konvencije o statusu beguncev* iz 1951: »Begunec je oseba, ki se ne nahaja znotraj meja države, katere državljan je (...) in se zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem zaradi rase, vere, državljanstva in pripadnosti določeni družbeni skupini ali zaradi določenega političnega prepričanja ne more ali zaradi tega strahu ne želi dobiti zaščite svoje države« (UNHCR 1951). Zetter (1991, 39; 60) opozarja na družbene posledice zaradi nekritičnosti raziskovalcev pri prevzemanju neustreznih definicij³ in idej, ki tako prispevajo k *utrjevanju že obstoječih stereotipov*, na kulturno nekoherentnost modelov raziskovanja, *vcepitev identitete nemoči in odvisnosti* ipd. Richmond (1993, 22) omenjeno definicijo kritizira, ker ta zaradi izpostavljanja samo *strahu pred preganjanjem* izključuje spekter različnih drugih kompleksnih strukturnih vzrokov⁴, zaradi katerih oseba postane begunec.⁵

Če se osredotočimo na družbenopolitični kontekst trenutne begunske situacije, je nujno potrebno pojasniti razumevanje »begunske« krize in predstaviti glavne, izvorne vzroke, zaradi katerih je ta nastala, ter dejstva, zaradi katerih vsak dan na tisoče ljudi z Bližnjega vzhoda in Afrike poizkuša vstopiti v obljubljeni Evropo (Kogovšek Šalomon in Bajt 2016, 7). Z uporabo citatov v tekstu želim izpostaviti predvsem to, da ne podpiram uporabe termina »begunska« kriza in razložiti, zakaj ta termin ni pravilen. Omeniti velja Jalušić (2016, 78), ki pojasnjuje, kako je uničevanje celotnih držav in ljudi kot političnih subjektov značilnost in predpogoj vladanja v novem svetovnem redu, v katerem so begunci in ljudje brez kakršnekoli legalne zaščite le posledica teh dejanj. Vzroki za prihod beguncev so jasni, kot tudi kaj se dogaja v državah, iz katerih bežijo. Glede na odziv EU in nekaterih držav članic na prihod

³ Kot je npr. zgoraj omenjena definicija iz *Konvencije o statusu beguncev* iz 1951.

⁴ Več o tem glej Zetter (2007, 176).

⁵ Po Richmondovem mnenju bi se morala definicija razširiti tako, da vključuje žrtve naravnih kot tudi nenaravnih katastrof (Richmond 1993, 22).

velikega števila beguncev mislim, da je vsekakor bolj primeren pridevnik humanitarna kot »begunska« kriza.

Za celostno razumevanje nastale problematike v Evropi in Republiki Hrvaški se je neizogibno spomniti dejstva, da se kriza ni začela leta 2015, ko so se Evropejci prvič bolj resno zanimali za »begunsko« krizo, ko so begunci potrkali na vrata trdnjave Evrope v upanju na pomoč. Vojna v Siriji traja pet let in pol, umrlo je več kot 250.000 ljudi, več kot 12 milijonov jih je zapustilo svoje domove, vendar vojne grozote na Bližnjem vzhodu trajajo že več let (MMC RTV SLO 2015, 17. december). Leta 2011 so ZDA s pomočjo EU zrušile avtoritarne režime v Libiji, Tuniziji in Egiptu, da bi vzpostavile demokratični red. Arabska pomlad se je pokazala kot neučinkovita akcija, ki je dolgoročno destabilizirala celoten Bližnji vzhod ter omogočila razvoj terorizma in islamskega fundamentalizma (Tatalović in Malnar 2015, 24). Še prej, pred trinajstimi leti, 19. marca 2003 pa se je začela invazija na Irak; vojaški poseg s strani ZDA z namenom okupacije Iraka zaradi domnevnega posedovanja orožja za množično uničevanje, ki naj bi ga imel v posesti iraški diktator Saddam Hussein, za katerega so Američani menili, da jim predstavlja grožnjo. Grožnja je bila v očeh Američanov še posebej legitimna prav zaradi napada na »dvojčka« 11. septembra 2001. Ker so začeli iraški vojaki masovno dezertirati, so ameriške sile prevzele vsa večja mesta, 9. aprila 2003 je padel Bagdad, sledilo je brezvladje v Iraku ter konec Husseinove diktature. Kljub preiskavam orožja za množično uničevanje nikoli niso našli. Neutemeljeni razlogi za napad in težnje po doseganju imperialističnih ekonomskih ciljev z vojaškimi intervencijami so pustili za sabo številne direktne posledice po celotnem Bližnjem vzhodu. Čeprav je diktator padel in je država uvedla demokracijo, je vojna pustila številne negativne posledice, kot so mnoge žrtve, strahovito zdravstveno stanje, razne epidemije, lakota, težave z begunci, opustošenje in izkoriščanje držav, izdelovanje orožja zaradi strahu pred ponovnim napadom in vsesplošna destabilizacija Bližnjega vzhoda ipd. Ena izmed posledic, s katero se danes sooča Evropa, je tudi islamska država, pred katero beži na tisoče ljudi, ki upajo, da bodo svobodo in mir dočakali v obljubljeni Evropi (Inštitut za delavske študije 2016, 18. marec). Večina beguncev želi v Nemčijo zaradi obljube, ki jo je dala Angela Merkel. Evropska unija pa se je odločila, da bo mednarodno zaščito ponudila samo ljudem iz Sirije, Iraka in Afganistana. Vsi tisti, ki prihajajo iz držav, v katerih ne obstaja nevarnost političnega preganjanja, nimajo azilne pravice, temveč jih vračajo v države, iz katerih so prišli, večinoma po balkanski poti.

Balkanska pot, po kateri begunci bežijo pred vojno v iskanju boljšega življenja, poteka v več smereh, odvisno od političnega stanja v določenem trenutku. Glavne poti, preko

katerih je v EU do januarja 2016 prišlo največje število priseljencev, vodijo od držav Bližnjega in Srednjega vzhoda preko Turčije, po morju do Grčije in nato preko Srbije do Madžarske. Ko se je meja med Madžarsko in Srbijo zaprla, so se bili primorani obrniti na Hrvaško. Pot njihovega gibanja se je nato obrnila preko Hrvaške in Slovenije v EU. Le majhno število je uporabilo alternativne poti preko Bolgarije in Romunije, medtem ko je zaprtje hrvaške in slovenske meje odprlo novo pot preko Albanije, Črne gore ter Bosne in Hercegovine (Net. Hr 2016, 2. marec). Republika Hrvaška je kot članica Evropske unije prav tako prevzela obveznosti evropskega načrta za upravljanje migracij in se je tako kot ostale evropske države članice EU odločila begunce brez »ustrezne« nacionalne identitete pustiti za ograjami (Centar za Mirovne Studije 2016, 13. julij).

Z odločbo, ki jo je izglasoval hrvaški parlament leta 2007, je bil cilj migracijske politike na Hrvaškem, ki temelji na ustavnih normah in mednarodnih konvencijah, voditi aktivno migracijsko politiko, ki temelji na načelih svobode gibanja, solidarnosti in humanosti ter hkrati skrbi za gospodarski, kulturni in socialni razvoj skupnosti. Migracijska politika na Hrvaškem na področju statusnih vprašanj tujcev kot prioriteto poudarja izdajanje biometričnih osebnih izkaznic za tujce in posodobitev analize trga dela, na podlagi katere se bodo določale kvote za zaposlovanje tujcev. S sprejemom Zakona o azilu in Zakona o tujcih se je na Hrvaškem začel razvoj integracijske politike, ki naj bi tujcem zagotavljala enakopraven položaj na vseh področjih družbenega življenja. Načrt za odpravo ovir pri uveljavljanju posameznih pravic na področju integracije tujcev in njihova integracija je opredeljen kot zagotavljanje enakega položaja vsem na vseh področjih družbenega življenja v odnosu do hrvaških državljanov. Predpogoj za uspešno integracijo migrantov v hrvaško družbo je dobro zastavljena migracijska politika, prav zato je potrebno aktivno preprečevati diskriminacijske postopke in negativen odnos do priseljencev. Cilj je, da se tem ljudem s pomočjo omenjene politike omogoči enakopraven status v gospodarskem, družbenem in kulturnem smislu, predvsem pa da se jih sprejme z dobrodošlico in aktivno vključi v hrvaško družbo. Hrvaška migracijska politika ne določa zelenih družbenih, ekonomskih in demografskih posledic migracij, prav tako pa migracij ne vidi kot potencialnega pokazatelja pozitivnih družbenih in ekonomskih sprememb, saj je očitno, da znotraj strategije prevladuje „sekuritizacijski“ diskurz, preko katerega se migracije posredno in prvenstveno predstavljajo kot družbeni problem (Kosi in Kovač 2015, 37–41).

3 Študije metafore

Preden se bolj intenzivno poglobim v analiziranje metafor, mora biti jasno, kako bom metafore obravnavala. V pričujoči diplomski nalogi se bom osredotočila na *metaforo kot pojav konceptualnega mišljenja* oz. miselnih procesov in ne kot izključno jezikovni fenomen, kot je tradicionalna teorija razumevanja metafore. V *zgodnjih preučevanjih retorike* so metaforo razumeli kot »mojstrstvo z besedami«, kot »dodatno moč jezika«. Metafora je bila razumljena zgolj kot retorična figura, okras v določenem žanrskem področju, kot je npr. pesništvo. Metaforo tradicionalno pojmuje tudi teoretik Mark Johnson. Razume jo kot slog, ki nam daje »dve ideji« oz. misli o različnih stvareh »namesto ene«, ki medsebojno delujeta druga na drugo in obenem vplivata na naše razumevanje sveta okoli sebe. Za razliko od tradicionalnega pojmovanja sodobni teoretiki, npr. Coleridge (v Kante 1998, 54) menijo, da podobnost med *vsebino* in *prenosnikom* ni edino načelo delovanja metafore, saj so te odvisne tudi od drugih najrazličnejših odnosov med njima, kot npr. določene skupne značilnosti. Nedvomno je, da je za tradicionalne mislece nepredstavljivo razmišljanje o metafori kot o orodju naših konceptualnih sistemov in ne samo kot vprašanju jezika⁶ (Lakoff in Johnson 2015, 129). Pri obravnavanju teorije metafore je relevantno vedeti, da je to poddisciplina *kognitivnega jezikoslovja*⁷, ki obdeluje nastanek konceptualnih sistemov in jezika v izpraševanjih možganov in miselnih procesov (Lakoff in Johnson 2015, 235). Pri sodobnem pristopu raziskovanja metafore ne smemo pozabiti na že večkrat omenjenega Lakoffa, ki metaforo razume ko »čezpodročno preslikavo v pojmovnem sistemu«⁸, »preslikavo s področja

⁶ Metafore so obravnavane kot zelo močno in obenem zelo nevarno retorično orodje, ki od nas zahteva posebno pozornost in kritičen premislek (Musolff 2012). Problem proučevanja metafor v diskurzu leži v tem, da se v semantiki in pragmatiki danes metafore še vedno razumevajo kot posredna vrsta govora in ne dobesedna. Prav tako je splošno sprejeto vedenje, da metafore nimajo logike in da za njihovo uporabo zato ni praktičnih posledic, ki bi jih lahko jemali resno (Musolff 2012, 302–303).

⁷»Kognitivno jezikoslovje se je pojavilo v ZDA v sedemdesetih letih dvajsetega stoletja. Od tega časa dalje se intenzivno razvija v raziskovalnih središčih v Ameriki in Evropi. V okviru te notranje razslojene raziskovalne metodologije lahko razlikujemo vsaj dve glavni smeri: konvencionalistično (ki je povezana z opisom slovničnih struktur) R. W. Langackerja (1986; 1987; 1998; 1991; 1995; 2000) ter izkušensko (oprto na ponovljeno teorijo metafore, ki je obravnavana kot kognitivni pojav) M. Johnsona (1987) in G. Lakoffa (1986, 1987, 1990, 1998) (prim. tudi Lakoff, Johnson (1980;1999); Lakoff, Turner (1989); Kovecses (1990; 1996; 1998; 2000), ki se osredotočajo na teorijo metafore). Med preostalimi avtorji, ki so pomembno vplivali na razvoj kognitivnega jezikoslovja, je treba mdr. omeniti še R. Jackendoffa (1983; 1990), G. Fauconniera (1985), L. Talmyja (npr. 1985), Ch. Fillmora (1982), E. Sweetser (1990) in J. R. Taylora (1995)« (Bedkowska–Kopczyk 2004, 16–17).

⁸ Preslikava LJUBEZEN KOT POTOVANJE v tem primeru pomeni, da ko razmišljamo o ljubezni uporabimo vednost, ki jo drugače uporabljamo za razmišljanje o potovanjih. Preslikave so naslednje: »ljubimca ustrezata potnikoma, ljubezenski odnos vozilu, skupni cilj ljubimcev namembnim krajem na njenem potovanju, težave v odnosu ustrezajo oviram na potovanju« (Lakoff v Kante 1998, 276).

vira na področje cilja« oz. »razumevanje enega področja izkustva v okviru zelo različnega izkustva« (npr. ljubezen je potovanje) ali Reddyja, ki trdi, da je metafora predvsem »mišljenje, ne jezik ... in je del običajnega konvencionalnega načina konceptualiziranja sveta ...« (Lakoff v Kante 1998, 272). Ko enkrat *stopimo v svet metafor* in začnemo raziskovati globine besednih interakcij, bomo opazili, da brez metafor praktično ne moremo sestaviti stavka v običajnem vsakdanjem govoru. Kot pravi I. A. Richards (v Kante 1998, 44–45), »metafore vodijo naše misli«, »... ne moremo varno storiti nobenega koraka, ne da bi se nenehno zavedali metafor, ki jih mi in naše poslušalstvo utegnemo uporabljati«.

Metafora vendarle ni le *premikanje in premeščanje besed*, temveč kompleksen prenos pomena, *prenašanje misli med konteksti*, razmišljanje, ki poteka skozi *primerjave*⁹. Ne izključujem metafore kot pojav jezika, vendar bi rada poudarila, da je v pričujoči diplomski nalogi poudarek predvsem na konstrukciji mišljenja. Sklicujoč se na klasično delo o metaforah »*Metaphors we live by*« (1980) privzemam Lakoffovo in Johnsonovo razumevanje metafore kot temeljnega umnega mehanizma, ki nam omogoča, da s pomočjo lastnega fizičnega, socialnega in kulturnega izkustva spoznavamo nove in drugačne pojave. Za Lakoffa in Johnsona (1980) je metafora temeljni način, da človek organizira oz. uteleša svoja izkustva. Lakoff in Johnson idejo o tem, da imajo nekateri koncepti metaforično strukturo, poimenujeta konceptualna teorija metafore. Konceptualna teorija metafore izhaja iz predpostavke, da je »jezik stvar človekovega uma oz. mišljenja in ne zgolj jezika« (Bratoš 2010, 17).

Lakoff in Johnson (2015) razlikujeta tri najbolj pogoste vrste konceptualnih metafor: orientacijske, ontološke in strukturne metafore ter nove metafore, ki so izven konvencij. V analizi vzorca *Večernjega lista* sem identificirala strukturne metafore.

Strukturne metafore »nam omogočajo, da s pomočjo enega visoko strukturiranega in jasno zastavljenega koncepta sistematiziramo drugega«. Strukturne metafore so utemeljene v sistemskih podobnostih znotraj naših izkustev. Uporaba te metafore ustvarja podobnosti med področjem vira in področjem cilja ter nam tako omogoča, da opazimo koherentnost v teh dveh podobnostih s pomočjo celote strukturnih podobnosti, ki jih metafora spodbudi (Lakoff in Johnson 2015, 57; 135).

⁹ Za več o tradicionalnem razumevanju metafore kot orodju govora in njene uporabe v jeziku glej predlagane ideje I. A. Richardsa in Dr. Johnsona, ki predlagata tehnične termine *vsebina* in *prenosnik* za poimenovanje dveh elementov, ki sestavljata vsako metaforo.

Avtorja v raziskovanju metafore (Lakoff in Johnson 2015, 4; 53) izhajata iz trditve, da je metafora razširjena v našem mišljenju in delovanju ter da je vpeta v naše vsakodnevno delovanje¹⁰. Strinjata se, da ima naš konceptualni sistem pomembno vlogo v percepciji vsakodnevnosti in govora ter da večino konceptov posredno razumemo s pomočjo drugih konceptov. Obenem ponujata zanimiva dejstva o tem, kako je za uspešno delovanje družbe potrebno, da vsaka kultura definira družbeno realnost, znotraj katere bodo ljudje lahko funkcionirali. Glede na to, da družbeno realnost v veliki meri razumemo s pomočjo metafor, ima metafora velik pomen pri določanju tistega, kar bomo videli kot našo objektivno realnost. Upoštevajoč njune premisleke, menim, da z uporabo starih in ustvarjanjem novih metafor gradimo družbo, kulturo in realnost. Metafore držijo družbo skupaj in ji pomagajo pri ohranjanju in ustvarjanju družbenega reda iz morebitnega nereda (Lakoff in Johnson 2015, 130). Konceptualna teorija metafore se osredotoča na metafore predvsem kot kognitivno orodje, ki služi kot model za izražanje vrste idej, ki jih je morda drugače težko razumeti oz. konceptualizirati. Konceptualne metafore nam omogočajo, da en koncept razumemo s pomočjo drugega zaradi njegove lažje interpretacije in dojetja pravega pomena smisla (npr. ljubezen kot potovanje, razprava s pomočjo bitke, migracije kot voda itn.) Metaforični koncepti izhajajo preprosto iz lastnih konceptov, po katerih že živimo in delujemo v najbolj temeljnem pomenu besede (Lakoff in Johnson 2015, 54).

Pri proučevanju metafor je sicer pomembno biti pozoren na dejstvo, da sta naša interpretacija in razumevanje določene metafore odvisna od kulture, v kateri živimo, in naših preteklih izkušenj. Izpostavila bi dejstvo *kulturne koherentnosti* (Lakoff in Johnson 2015, 14), ki je zelo pomembno v interpretaciji in razumevanju različnih metafor. Kot ostala družbena delovanja je tudi metafora utemeljena v našem kulturnem in fizičnem izkustvu, kar pomeni, da so metafore del kulture in da bodo po Lakoffovih in Johnsonovih besedah (2015, 21) »temeljne vrednote nekatere kulture, koherentne z metaforično strukturo temeljnih konceptov v tej kulturi«. Za raziskovalca, ki nima znanja in izkušenj npr. zahodne kulture, bi metafore iz njemu tuje kulture lahko bile zavajajoče, saj si jih posameznik interpretira samo z znanjem, ki ga je pridobil v procesu socializacije znotraj lastne kulture. Samo besedilo ne nosi pomena, temveč bralcu implicira, da konstruira pomen na temelju lastnega obstoječega znanja. »Kulturne razlike so lahko velike, saj se vsak od konceptov v metafori lahko zelo razlikuje od

¹⁰ Konvencionalne metafore so v široki rabi, neizogibne v vsakdanjih pogovorih ter se jih pri uporabi ne zavedamo, saj so postale »del konvencij določenega diskurza in tradicije« (Šarić 2014, 197).

kulture do kulture« (Lakoff in Johnson 2015, 127)¹¹. V procesu analize metaforičnih konceptov je zato poleg kulturno-socializacijskega faktorja pomemben tudi faktor osebnih vrednot in izkušenj, ki vplivajo na to, kako bomo določen pojav razumeli. Za razumevanje delovanja metafor je pomembno razumeti kulturno različnost oz. kulturno specifičnost določenih metafor, nastalih v različnih kulturnih kontekstih.

4 Empirični del

V empiričnem delu raziskovalne naloge se bom osredotočila na vlogo in interpretacijo metafore v diskurzu. V nadaljevanju empiričnega dela bom definirane teoretične koncepte ponazorila s primeri metafor iz člankov dnevnega lista *Večernji list*, ki govorijo o aktualni »begunski« krizi. Prvi korak je bil identifikacija metafor v diskurzu znotraj begunskega konteksta. V besedilih sem iskala *preslikave*, sklicujoč se na Lakoffovo in Johnsonovo strategijo za identificiranje metafor, ki ju avtorja razumeta kot *preslikavo* enega področja na drugo ali obratno (Lakoff in Johnson 2015).

Za ugotavljanje pomena ponavljajočih se metaforičnih vzorcev bom uporabila kritično analizo diskurza. Izbrala sem kvalitativno metodo raziskovanja problema (metoda kritične analize diskurza), saj mi ta omogoča globlje razumevanje delovanja metafore znotraj medijskega teksta kot celote. V primeru uporabe kvantitativne metode lahko ugotovimo število ponavljajočih se metafor, a smo lahko prikrajšani za globlje razumevanje delovanja metafor znotraj posameznega teksta. Ker je izpostavljen družbeni problem zelo kompleksen in zahteva interdisciplinarni pristop, se bom v svoji nalogi opirala prav na metodo kritične analize diskurza, ki nam pomaga razumeti pojem metafore v diskurzu in tako odgovoriti na zastavljeno raziskovalno vprašanje. S kritično analizo diskurza vidimo, kako je v člankih *Večernjega lista* predstavljena »begunska« kriza, kako metafora lahko postane sredstvo, s katerim se ustvarja diskriminacija v diskurzu. S kritično analizo diskurza lahko v besedilih dnevnega časnika identificiramo dominantno ideologijo oz. strukturne dejavnike v ozadju medijskega poročanja, ki narekujejo uporabo konvencionalnih metafor, ki se konkretizirajo v

¹¹ Avtorja izpostavljata še, da se zaradi različnih odnosov do stvari in življenjskih izkušenj lahko razlike pojavljajo tudi znotraj iste kulture (Lakoff in Johnson 2015, 127). Vse kulture ne pripisujejo nujno istega pomena določenim metaforičnim konceptom, kot to počne zahodna kultura. Vendar na primeru metafore npr. kot avtorja navajata, ČAS JE DENAR (Lakoff in Johnson 2015, 128–129), ki se je z vzponom neoliberalne ideologije razvila v zahodni kulturi in je vplivala na številne druge kulture, v svetu vidimo eklatanten primer moči metafore, da soustvarja našo realnost in ne samo pomaga konceptualizirati že obstoječe realnosti.

izbranih besedilih. Ko govorimo o kritični analizi diskurza in metaforah, ki tvorijo ta diskurz, velja upoštevati premislek Machina in Mayra, ki poudarjata, da so metafore pomemben način za razumevanje realnosti, ker imajo lahko ideološki pomen.¹² Nadaljujeta s tem, kako se sprejete metafore, poleg tega, da vplivajo na to, kako razmišljamo in razumemo svet, odražajo tudi »v načinu našega delovanja, v inštitucijah, ki jih gradimo, in v načinu, kako organiziramo našo družbo« (Machin in Mayr 2012, 164). Fairclough (1995, 94) pravi, da so metafore lingvistično orodje, ker omogočajo skrivanje dejanskega dogajanja v ozadju oz. skrivanje razmerij moči. Akterjem metafore omogočajo zamenjavo dejanskih procesov, identitet ali nastavitvev z abstraktnimi koncepti. Semino (2008, 33) na drugi strani opozarja, da se metafore, katerim je uspelo postati dominanten način razmišljanja o določenih pojavih, težko spreminjajo, ker so že utrjene v zavesti in so postale normalno in zdravorazumsko sporazumevalno lingvistično orodje za razumevanje sveta. Če so metafore sprejete v načinu dojetja sveta okoli nas ali če je vlada sprejela metaforičen diskurz za opisovanje določenega pojava Machin in Mayr poudarjata, da to vpliva na to, kako bo družba delovala. Na konkretnem primeru »begunske« krize npr. metafore, uporabljene v begunskem diskurzu, lahko vplivajo na to, kako humanitarno bodo ljudje sprejeli begunce, ko bodo prišli (Machin in Mayr 2012, 167).

Vzorec v diplomski nalogi je zastavljen tako, da analiza člankov iz *Večernjega lista*¹³ v oktobru 2015 omogoča raziskovanje poročanja o beguncih na območju Hrvaške v začetni fazi begunske krize, februar 2016 pa je izbran zato, ker želim dobiti vpogled v ideje, ki jih besedila predlagajo po zamenjavi vlade, ki je desno usmerjena in ostaja neodzivna na očitne simptome sovraštva v hrvaški družbi. Vzorec primerov, ki sem jih analizirala, je sestavljen iz medijskih tekstov na internetu dostopnega arhiva *Večernjega lista*. Članke sem iskala po ključnih besedah »begunska kriza«, izbor pa sem zožila na glavne novice t. i. *hard news*.¹⁴ Izbrala sem stavke, ki vsebujejo besedne izraze določene metafore. Ponavljajoče se metafore

¹² Velja omeniti tudi Goatlyja (2007), ki se je v svoji študiji »*Washing the brain: Metaphor and hidden ideology*« ukvarjal z razkrivanjem ideološkega ozadja zakoreninjenih metafor, ki oblikujejo naša razmišljanja. Ugotovil je, da so vsi aktualni družbenopolitični problemi v osnovi povezani z določeno ideološko dimenzijo. Po njegovem mnenju bi morale biti ideološko ozadje metafor razkrito. Predlaga možnost uvajanja novih metafor, ki bi bile manj škodljive in sovražne (Goatly 2007, 21).

¹³ *Večernji list* je hrvaški dnevni časopis od leta 1990. *Večernji list* sem izbrala zato, ker predstavlja konservativne hrvaške ideje v nasprotju z *Jutarnjim listom*, ki predstavlja bolj liberalne ideje in diskurze. Več pogledj na: <http://www.vecernji.hr/impressum/>

¹⁴ »Hard news novice so namenjene občinstvu pri ustvarjanju stališča o vprašanju ali dogodku z malo spremnega komentarja« (Danesi 2009, 142).

sem zbrala pod krovnimi nazivi, ki sem jih sama določila ali pa uporabila koncepte drugih avtorjev, kar je posebej poudarjeno.

Analizirano gradivo je pokazalo *sekuritizacijski diskurz* s dvema identificiranima metaforama: *METAFORE VODE in DOMA*.

4.1 Analiza metafor

4.1.1 Metafora vode

V kontekstu, v katerem se v medijih govori o tem, kako begunci prihajajo na Balkan, je *Večernji list* uporabil metaforo vode. Uporabili so različne besedne variacije na izraz *velik priliv beguncev*, s katerim opozarjajo na приход večjega števila beguncev na območje Hrvaške v prihodnjih dneh. V nadaljevanju glej primere (1, 2, 3, 4) identificirane metafore.

- 1) »V začasnem sprejemnem centru Opatovac je trenutno 279 beguncev. Ponoči pričakujemo velik priliv beguncev iz Republike Srbije«¹⁵ (Ivanov 2015, 1. oktober).
- 2) »Begunci še vedno prihajajo, vendar je priliv v zadnjih urah manjši«¹⁶ (Bradarić 2015, 27. oktober).
- 3) »Še naprej pričakujemo velik pritisk begunskega vala iz Republike Srbije, od začetka migracije krize je na Hrvaško vstopilo 237.784 migrantov, poroča Ministrstvo za notranje zadeve«¹⁷ (Bradarić in drugi 2015, 24. oktober).

Metaforo vode uvrščam med *strukturne metafore*. To pomeni, da je v omenjeni metafori abstrakten¹⁸ koncept *beguncev* metaforično strukturiran z drugim bolj konkretnim konceptom,

¹⁵»U Privremenom prihvatnom centru Opatovac trenutačno se nalazi 279 migranata. Tijekom noći očekuje se veliki priljev migranata s područja Republike Srbije« (Ivanov, Davor 2015, 1. oktober).

¹⁶„Izbjeglince i dalje dolaze, ali je priljev zadnjih sati manji“ (Bradarić, Branimir 2015, 27. oktober).

¹⁷»I dalje se očekuje veliki pritisak izbjegličkog vala iz Republike Srbije, a od početka migracijske krize u RH je ušlo 237 784 migranta, javlja Ministarstvo unutarnjih poslova«(Bradarić, Branimir, Hina in Vecernji.hr 2015, 24. oktober).

¹⁸ Za določeni del javnosti so begunci abstrakten pojem, za druge ne.

konceptom *vode oz. priliva* (Werkmann 2010, 40). Strukturne metafore so utemeljene v sistemskih podobnostih znotraj naših izkustev. Uporaba te metafore v *Večernjem listu* ustvarja podobnost med *vodo oz. prilivi* in *prihodom beguncev* ter nam tako omogoča, da opazimo koherentnost v teh dveh podobnostih s pomočjo celote strukturnih podobnosti, ki jih metafora spodbudi (Lakoff in Johnson 2015, 57; 135). Dva različna koncepta sta združena v strukturno metaforo vode, ki na konkreten način s pomočjo *tekočin oz. priliva, vala*, ki ima kulturni temelj, poudarja, da so begunci in migracije nesreča za Evropo in njene prebivalce ter zato, »logično«, nezaželeni. Zastavljena metafora ima v begunskem kontekstu logiko, ampak v ospredje postavlja samo negativne lastnosti *velikega priliva*, ne pa tudi pozitivne in je zato diskriminatorna (Lakoff in Johnson 2015, 126).

Posebej je zanimiva izjava bivšega hrvaškega predsednika vlade Zorana Milanovića, ki je begunce uvrstil med *naravne nesreče*, ki so se zgodile Slavoncem:

4) »Predsednik vlade je na svoji včerajšnji turneji dejal Slavoncem, da imajo ‘veliko večji problem’, kot ga imajo drugi državljani. Slavonija je kraj, ki so ga v času njegovega mandata prizadele najprej suša, nato poplave in na koncu begunska kriza«¹⁹ (Lepan Štefančić 2015, 10. oktober).

Kognitivno preslikavanje *naravnih nesreč* na migracijske tokove se v primeru 4 doseže s primerjavo begunske krize s sušami in poplavami. Machin in Mayr pojasnjujeta, da realnega priliva ali poplave ni, ampak se metafore *naravnih katastrof* vseeno uporabljajo, ker raje vpeljejo konotacijo naravne kot humanitarne katastrofe. V ospredje tako prodrejo podobe velike nekontrolirane množice ljudi in ne dejanske potrebe ljudi ali možnost sočutja za njih (Machin in Mayr 2015, 169). Milanović (primer 4) ponuja standarde razmišljanja, ki so ljudem znani in ne ponujajo nič tujega ali novega. Bralcem je tako v zgornjem primeru (4) posredovana nekoliko bolj preprosta predstava migracij z jasnim referiranjem na konstrukt, ki ga s svojim diskurzom želijo doseči: begunci so kot tekočine (valovi, prilivi) in naravne nesreče, ki s svojim prihodom odnesejo dragocenosti (npr. življenja, domove, premoženje ...) ter so zato nezaželeni. Bivši predsednik hrvaške vlade Zoran Milanović se tako »igra« s preteklimi izkušnjami in travmo Slavoncev in jim sugerira, da svoje preteklo negativno

¹⁹ »Slavoncima je premijer na svojoj jučerašnjoj turneji rekao kako su u ‘puno većem problemu’ od ostalih sugrađana. Upravo je ovaj kraj, podsjetio je, za njihova mandata pogodila prvo suša, pa poplava i na koncu izbjeglička kriza« (Lepan Štefančić, Suzana 2015, 10. oktober).

izkušnjo, ki so jo doživeli s poplavami, preslikajo na trenutno stanje oz. nesrečne begunce, ki bodo hodili mimo »njihovih« krajev. Uporabljen metaforični koncept vnaprej narekuje negativno dožemanje prihoda beguncev. Ali z besedami Musolffa (2012, 304): »Biti pooblaščen politični govorec/pisec pomeni, da lahko pomensko vrednost metafor uporabiš za promocijo potencialno problematičnih političnih konceptov brez tveganja za družbeno ali zakonito odgovornost«. Zavračanje beguncev v evropskih državah izhaja iz strahu, ki ga povezujejo z možnostjo begunske »zasedbe« trga dela in jih zato vidijo kot grožnjo za lastno preživetje, opaža Huysmans (2006, 48) v svojem delu »*The politics of insecurity: fear immigration and asylum in the EU*«. Pravi, da uporaba metafor *poplav* in *invazij* ponuja sliko nedoločenega velikega števila beguncev z močnimi konotacijami, ne da bi pri tem uporabili zahtevnejši argument ali konkretne podatke (Huysmans 2006).

Hladnokrvna matematika (številke ljudi, ki prihajajo) in igranje z variacijami na izraz (*velik*) *priliv/val beguncev* v zgoraj omenjenih primerih (1–4), metafora vode pomaga pri ustvarjanju meglene predstave »novih« razmer in prav tako kaže na pomanjkanje razumevanja beguncev in položaja, v katerem so se znašli. Ljudje na Hrvaškem kot tudi v drugih evropskih državah čutijo tesnobo, saj se bojijo izgube priložnosti za izboljšanje svojih življenj nasploh. Grožnja z uporabo takšnih metafor je neresnična, saj državljani držav, v katere begunci prihajajo, niso ogroženi zaradi *priliva* beguncev z Bližnjega vzhoda. Problem prestrašenih in zaskrbljenih državljanov evropskih držav je uničujoča narava požrešnega kapitalističnega sistema, ki služi interesom elite vladajočih in ne ljudi v stiski. *Priliv* tako ni vzrok, ampak posledica že obstoječih problemov.

4.1.2 Metafora doma

Zabeležene besede, ki kažejo na metaforo doma, so besedni izrazi *evropski dom* in *evropska družina*, *zaščita*, *udobnost*, *varnost*. V nadaljevanju glej primere identificiranih metafor (5–7):

5) »Mi želimo in moramo ohraniti svoj dom, imenovan Evropa. Dom, ki nam nudi zaščito in udobje ter našim narodom in državam omogoča mirno sobivanje in ohranitev nacionalnih

posebnosti, seveda ob spoštovanju skupnih pravil, je napisal hrvaški minister kot gost avtorjev berlinskega dnevnika *Tagesspiegel*«²⁰ (Hina 2016a, 8. februar).

6) »Hrvaška bo prispevala k skupni evropski rešitvi in storili bomo vse, kar je v naši moči, da skupni evropski dom za vse nas še naprej zagotavlja udobje in varnost«²¹ (Hina 2016b, 8. februar).

7) »Mi želimo dobre odnose z vsemi sosedi in tistim, ki še niso članice EU, želimo dobro perspektivo za vstop v evropsko družino«²² (Hina 2016b, 8. februar).

Metafora doma je diskurzivna metafora. Koncept vpeljejo in opišejo Zinken, Hellsten in Nerlich (2008). »Diskurzivna metafora je razmeroma stabilna metaforična projekcija, ki deluje kot ključni okvir v določenem diskurzu v določenem časovnem obdobju«. Za metafore v diskurzu so predvsem pomembni kontekst, strateška uporaba in predlaganje ideoloških konstruktov. V primerjavi s konceptualnimi metaforami, ki so stabilne v času in so univerzalne, so diskurzivne metafore zelo specifične in zahtevajo bogato kulturološko podlago za razumevanje impliciranega pomena, ki ga teksti podajajo občinstvu. Lahko so uporabljene za določanje različnih politik, vendar pa opozarjajo, da uporabljanje napačnih politik, ki so izražene z napačnimi metaforami, lahko povzroči uničujoče socialne, ekonomske, psihološke posledice (Zinken, Hellsten in Nerlich 2008, 363–365). V zgornjih primerih je *evropski dom* uokvirjen tako, da se v ozadju skrivajo politični interesi in zagotavljanje varnosti in udobja s pomočjo izkrivljene slike ogroženosti *evropskega doma* zaradi »begunske« krize in velikega števila čakajočih ljudi na evropskih mejah. Preslikava izkustva koncepta *doma* v diskurzu deluje pričakovano, ker je preslikava del kulturnega okolja, v katerem so koncepti že dobro poznanih tradicionalnih vrednot. Mešanica kulturne podlage in implikacija tradicionalnih vrednot zagotavljata zaželeno branje medijskega teksta.

Metafora doma je primer socio-kulturološkega delovanja metaforičnega razmišljanja v diskurzu. Metafora se je v diskurzu pojavila v evropskih jezikih na koncu 80-ih let prejšnjega

²⁰ »Mi želimo i moramo sačuvati ovaj zajednički dom koji se zove Europa. Dom koji nam pruža zaštitu i udobnost i koji našim narodima i državama omogućava mirni suživot i očuvanje nacionalnih specifičnosti, naravno uz poštivanje zajedničkih pravila« (Hina 2016a, 8. februar).

²¹ »Hrvatska će dati svoj doprinos zajedničkom europskom rješenju i dat ćemo sve što je u našoj moći kako bi zajednički evropski dom svima nama i dalje pružao udobnost i sigurnost« (Hina 2016b, 8. februar).

²² »Želimo dobre odnose sa svim susjedima i onima koje još nisu članice EU—a želimo dobru perspektivu ulaska u europsku obitelj« (Hina 2016b, 8. februar).

stoletja kot posledica vpeljevanja novega političnega razmišljanja po koncu hladne vojne (diskurzi, inštitucije, vojaška postavitve)²³. Dom konotira varnost, stabilnost, ljubezen, spoštovanje, družino, s katerimi so tudi direktno povezane evropske vrednote: enakost, svoboda, dostojanstvo. Beseda dom tako poudarja evropsko legitimnost in opravičuje lastna dejanja. Ko besedi dom dodajo pridevnik „evropski“ (in se s tem sklicujejo na vrednote, za katere se zavzema EU), ga naredijo posebnega, samosvojega in tako rekoč nevlomljivega, po drugi strani pa vse neevropske domove razvrednotijo, četudi je ravno sprejemanje drugačnosti eden od temeljnih kamnov te iste Evropske unije. V zgoraj omenjenih primerih se čuti tudi, da zunanji minister Kovač govori s tonom, ki konotira veliko odgovornost, ki pride z ugodnostmi oz. udobjem, ki ga ta dom zagotavlja. Prav tako zunanji minister obljublja skrajne napore pri zagotavljanju stabilnosti in ohranjanju koherentnosti in varnosti evropskega doma. „Zavetje“ evropskega doma bodo čuvali za vsako ceno, tudi za ceno žrtvovanja evropskih vrednot (sprejemanje drugačnosti in multikulturalizem). V Brown–Levisonovem modelu vljudnosti (v Chilton in Ilyin 1993, 9) avtor pojasnjuje, da je metafora neuradna strategija, katere cilj je upravljati z najbolj grozečimi govornimi nastopi in tako zmanjšati odgovornost govorca. V nadaljevanju avtor argumentira, kako se je s takšno metaforo mogoče izogniti direktni omembi problematičnih konceptov. Begunci so tako v zgornjih primerih uporabljeni kot inštrument za doseganje evropskih političnih in gospodarskih ciljev: sprejemanje varnostnih ukrepov, povečevanje proračuna za varnost in obrambo, oborožitev, mobilizacijo, vzpostavljanje izrednih razmer, s katerimi narode Evrope lažje nadzorujejo in spet kršijo evropske vrednote. S konceptom doma se v diskurz vpelje prastari tradicionalni pomen, ki ga v večini svetovnih kultur predstavlja dom, še več – temelj vsake družbe sta dom in družina. Tradicionalno dojemanje temeljnega pomena doma in družine sporoča, da bomo v življenju srečni in uspešni, če bodo družinski odnosi stabilni in bo v domu vladal mir. Uporabljene metafore nagovarjajo na način, da se razumevanje doma in družine preslika na Evropo in njene države, v katere prihajajo begunci. Obstoječe razumevanje koncepta doma se v metaforah preoblikuje tako, da sodi v novi kontekst in povzroča pozitivne ali negativne občutke pri bralcih.

²³ Gorbačov je prvič vpeljal metaforo *doma* v politični diskurz v času svojega obiska v Franciji leta 1985 (Chilton in Ilyin 1993). Chilton jo opisuje kot kozmološko metaforo. Rusom je koncept hiše npr. pomagal razložiti naravo vesolja. Ruska beseda dom na denotativni ravni pomeni dom kot zgradba, na konotativni ravni pa gospodinjstvo, ki vključuje tudi vse prebivalce in živali tega doma. V ruskem političnem diskurzu je tako pogosto uporabljan izraz *perestrojka*, ki je tedaj v ruski kulturi impliciral metaforo zgradbe, zgradbe na novo (Chilton in Ilyin 1993, 7–8).

V naslednjem delu poglavja bom s pomočjo teoretične definicije *sekuritizacije*, ki so jo postavili Buzan, Weaver in de Wilde, potrdila, da primeri analiziranih metafor v poglavjih 4.1.1–4.1.2 tvorijo *sekuritizacijski diskurz*.

4.2 Sekuritizacija »begunske« krize

Termin *sekuritizacija* je nastal v 90. letih prejšnjega stoletja kot poskus ustvarjanja novega koncepta preizpraševanja varnosti po koncu hladne vojne. Avtorji, ki so preučevali omenjeni fenomen, so Buzan, Weaver in de Wilde²⁴. Da bi se določena situacija ali vprašanja upoštevala kot varnostni pojav, morajo biti izpolnjena strogo opredeljena merila, ki se razlikujejo od regularnih političnih vprašanj. O *sekuritizaciji* govorimo takrat, ko se akter, ki izvaja *sekuritizacijo*, uspešno izogne proceduri ali določenim pravilom, na katere bi sicer bil vezan oz. z Buzanovimi besedami: »Ko grožnje obravnavamo izven konteksta splošnih nevarnosti, te postanejo specifične, s strani izvajalca sekuritizacije pa so uprizorjene kot eksistencialne, kar mu omogoča, da se izogne vsem pravilom ali proceduri, ki je sicer potrebna za njihovo izvajanje« (Buzan in drugi 1998, 1; 5). »Ustvarja se platforma za mobilizacijo in sprejemanje nujnih ukrepov« (Tatalović in Malnar 2015, 25).

Eden od fenomenov, ki se danes vse več sekurtizira, so ilegalne migracije, ki jih javnost doživlja kot grožnjo za varnost politične, družbene, ekonomske in kulturne varnosti lastne države in družbe. (Graham 2000 v Tatalović in Malnar 2015) .

O politični varnosti govorimo takrat, ko v očeh določene javnosti ilegalni migranti na državnih mejah kršijo varnost državne meje in zato predstavljajo grožnjo nacionalni suverenosti države. V nadaljevanju glej primere *sekuritizacijskega diskurza v Večernjem listu* v kontekstu besedil o beguncih:

»Evropa mora zmanjšati število beguncev in migrantov, ki vanjo vstopajo, in tukaj ne obstaja nobena nacionalna rešitev«²⁵ (Hina 2016c, 24. februar).

²⁴ V svoji knjigi »*Security: A new framework for analysis*« (1998) prakse *sekuritizacije* razumejo kot tip politike, ki je aplikativen za širok spekter različnih vprašanj, povezanih z varnostjo neke družbe.

²⁵ »Evropa mora smanjiti broj izbjeglica i migranata koji dolaze u nju i tu nema nacionalnih rješenja« (Hina 2016c, 24. februar).

»Potem ko je Avstrija uvedla restriktivni režim za vstop beguncev, bo Hrvaška ščitila svoje nacionalne interese, vendar pa je poudarek usmerjen k rešitvi na turško-grški meji, je dejal hrvaški premier Tihomir Orešković«²⁶ (Hina 2016d, 19. februar).

Pogosto se opozarja tudi na povišanje stopnje nemirov in kriminalitete ter ostalih družbenih problemov, povezanih s prihodom ilegalnih migrantov – družbena varnost,

»Nemška kanclerka Angela Merkel se boji, da če bo Avstrija opustila dosedanje ukrepe, bo prišlo do nemirov in nestabilnosti na Balkanu ali mejnih sporov. Hrvaški premier je dejal, da je prezgodaj govoriti o tem, čeprav je situacija resna«²⁷ (Vecernji.hr 2016, 18. februar).

ter grožnja načinu življenja in kulture gostujoče države migrantov oz. beguncev – kulturna varnost. Prav tako se migrante včasih hierarhično diferencira na ekonomske in neekonomske migrante, ki naj bi s prošnjami za azil izkoristili državne socialne ugodnosti ali bi prevzeli zaposlitev lokalnem prebivalstvu – ekonomska varnost (Collins 2007, 118).

»Po informacijah slovenskih organov za vstop migrantov v Avstrijo prek Šentilja ne bo več zadoščala le izjava, da je njihov cilj zaprositi za azil v Avstriji ali Nemčiji, niti ocena, da niso čisti ekonomski migranti«²⁸ (Hina 2016e, 14. februar).

Omenjeni primeri *sekuritizacijskega diskurza* sugerirajo, da se begunci, ki prihajajo v Evropo, soočajo z varnostnimi ukrepi držav EU. *Sekuritizacijski diskurz* izhaja iz prepričanja, v katerem »imamo«: zunanjega, neznanega, strašnega, agresivnega sovražnika; red in kontrola v državi postaneta prioriteta. Čeprav sta objektivno gledano položaja Evrope in Hrvaške neprimerljiva z razmerami na Bližnjem vzhodu, se v imenu zaščite v analiziranih člankih nenehno pojavljajo izrazi, ki nakazujejo na potrebo po še večji varnosti, ki jo nameravajo zagotoviti države EU. Na ozemlju Republike Hrvaške in širše po Evropi ne potekajo

²⁶„Nakon što je Austrija uvela restriktivni režim za ulazak izbjeglica, Hrvatska će štiti svoje nacionalne interese, ali fokus treba usmjeriti prema rješenju na tursko-grčkoj granici, izjavio je hrvatski premijer Tihomir Orešković“ (Hina 2016d, 19. februar.)

²⁷»Njemačka kancelarka Angela Merkel pribojava se da će, ako Austrija ostavi trenutne mjere, doći do nemira i nestabilnosti na Balkanu, odnosno graničnih sukoba. Hrvatski premijer rekao je da je rano govoriti o tome, premda je situacija ozbiljna«(Vecernji.hr 2016, 18. februar).

²⁸»Prema informaciji slovenskih vlasti, za ulazak migranata u Austriju preko Šentilja više neće biti dovoljna samo izjava da je njihov cilj zatražiti azil u Austriji ili Njemačkoj niti ocjena da nije riječ o čistim ekonomskim migrantima« (Hina 2016e, 14. februar).

oboroženi spopadi, vendar vlade še vedno vztrajajo na sekuritizaciji družbe. Kontekst, v katerem besedila govorijo o zagotavljanju varnosti državljanov, v bistvu implicitno sugerira prebivalcem, da je njihova nacionalna kultura ogrožena zaradi prihoda beguncev. Svoje države doživljajo kot »hišo« (Šarić 2014, 196), omejen prostor, »trdnjavo« (Banjac 2009), v katero bo stopil »nevaren tujec«. Begunci in migranti, ki si želijo preko zunanjih meja Evropske unije v njeno osrčje, tja, kjer se »cedita med in mleko« morajo zadoščati evropskim standardom (varnosti?), če ne, jih puščajo na milost in nemilost držav onkraj obljubljenе Evrope. V zgoraj navedenih primerih je jasno, da ima EU veliki vpliv na posamezne nacionalne odločitve.

V nadaljevanju bom izpostavila nekatere Bigojeve (2002) ugotovitve o razlogih za priljubljenost sekuritizacijskih praks, ko govorimo o migracijah. »Sekuritizacija migracij je politična tehnologija, ki jo uporabljajo različne inštitucije, ki ustvarjajo občutek nemira; če leta še vedno ne obstaja, ga spodbujajo, da uveljavljajo svojo vlogo varuhov in zaščitnikov ter tako prekrijejo svoje neuspehe« (Bigo 2002, 65). Pravi, da priljubljenost *sekuritizacije* ni posledica tradicionalnih odzivov na povečanje nevarnosti, kriminala, terorizma in negativnih posledic globalizacije, temveč je rezultat namernega ustvarjanja občutka nepretrgane grožnje in nemira. Pojem razumevanja varnosti se spreminja, pozornost javnosti pa se tako usmerja na begunce, ker so direktno povezani z različnimi političnimi interesi, npr. tekmovanje za proračune in projekte, pojasnjuje Bigo. *Sekuritizacija* migracij ustreza ekstremno desnim političnim strankam, vzponu rasizma in nove retorike, katere cilj je prestrašiti ljudi. Bigo trdi, da je proces *sekuritizacije* povezan s strahom politikov, da bodo izgubili svojo simbolično moč nad teritorijem. Kljub temu da je bil v zadnjih desetih letih problem sekuritizacije oz. pretiranega varovanja migracij velikokrat tarča različnih kritičnih analiz diskurzov, se še vedno pojavljajo isti problemi s predsodki in povezovanjem migracij s terorizmom, kriminalom, nezaposlenostjo in zaslepljujočo vero. Strinjam se z Bigojevo tezo, da so primarni problemi *sekuritizacije migracij* prav diskurzi in ideologije. Vse se začne z jezikom in diskurzom, veliko pa pomeni tudi sposobnost politikov ali različnih drugih posameznikov za angažiranje in nastopanje v javnosti (Bigo 2002, 63–65).

Demokratični principi se uveljavljajo z mehanizmi, ki begunce postavljajo za ograjo in jih na ta način dobesedno marginalizirajo. Pod pretvezo pluralnosti in enotnosti se demokratični principi realizirajo z definiranjem, zapiranjem in varovanjem meja. Varovanje in zapiranje meja so vladni politični ukrepi, ki s pomočjo množičnih medijev in

reproduciranjem nedoslednih argumentov v medijskih tekstih skupaj gradijo prevladujoči *sekuritizacijski diskurz*. Begunci za ograjami utrjujejo distinkcijo med nami in njimi, med albino zahodnjaki in prišleki z Bližnjega vzhoda, med tistimi, ki so notri ali zunaj evropskih meja. Izmišljen problem varnosti je v diskurzih prehitel humanitarnega, sočutnega, etničnega in pravičnega. Buonfino trdi, da se *sekuritizacija* oz. preizpraševanje varnosti koristi kot strategija za ustvarjanje skupnosti (Buonfino 2004, 24). *Sekuritizacijski diskurz* tako izvira iz ideje, da bo prišel nekdo, ki bo porušil »normalno« delovanje družbe in da bo država stala za svojimi državljani ter zaščitila državo pred njenimi »sovražniki«. Reproducirane ideje v diskurzu izvirajo iz zornega kota, v katerem je Evropa (in tako Hrvaška kot članica EU) žrtev v tej humanitarni krizi. Zaradi prihoda beguncev v državo in načina, kako mediji poročajo o tem prihodu, se širi strah do ekonomskih migrantov, predvsem med delovnim razredom in neprivilegiranimi državljani. Tekmovanje z begunci naj bi tako potekalo v dostopu do služb, izobraževanja in stanovanjskih razmer. Identiteta prestrašenih prebivalcev držav, v katere begunci prihajajo, se formira predvsem na binarnih opozicijah, na lastnem razlikovanju od drugih oz. negacija drugih potrjuje njihovo identiteto, ki je s prihodom beguncev postala ogrožena. *Neznanec, drugi, begunec* je tisti, ki mora biti izključen iz naše družbe. »Neznanec je nekdo, katerega položaj v tej skupini je določen z dejstvom, da od začetka ni pripadal tej skupnosti« (Simmel 1950). Bigo anksioznost, ki se pojavlja v ljudeh, kadar govorimo o beguncih, opisuje kot posledico strukturnih aparatov in ne kot psihološko posledico. Strukturni nemir je posledica *družbe tveganj*, ki je omejena z neoliberalnim diskurzom, v katerem je svoboda vedno na svojih mejah povezana z nevarnostjo in negotovostjo (Bigo 2002, 65). Begunci tako predstavljajo grožnjo homogeni, koherentni in imaginarni skupnosti. Za maskami prestrašenih Evropejcev se skrivajo številni stereotipi in predsodki o tistih, ki so drugačni. Značilnosti posameznikov določene skupine se široko in neupravičeno posplošujejo. Medijski teksti ustvarjajo situacije, ki proizvajajo strah z lažnim oz. neobstoječim problemom. Ko govorimo o stereotipih, predsodkih in posploševanjih beguncev in begunske krize, govorimo o strahu, ki ga proizvaja neoliberalizem, katerega posledica je sodobni rasizem, pri katerem je ključno izključevanje v hierarhičnih odnosih²⁹. Številni avtorji poudarjajo vlogo rasizma v *sekuritizacijskem diskurzu* o migracijah (npr. Huysmans 2006; Ibrahim 2005). Maggie Ibrahim (2005, 163–164) celo trdi, da je sekuritizacijski diskurz »najbolj sodobna oblika rasizma« in da ga je mogoče preučevati kot »diskurz, v katerem se izvajajo razmerja

²⁹Poudarek je na proučevanju rasizma v ekonomskih, socialnih in političnih odnosih, ki so zaznamovani s hierarhijami (Pajnik 2015, 8).

moči«. Sekuritizacijski diskurz tako po njenem mnenju sloni na prepričanju, da kulturna značilnost pelje v *družbeni zlom*. Zato se zmanjšanje varnosti za begunce različnih kultur, ki ostajajo za ograjami, in povečanje naše varnosti zdi racionalna in povsem upravičljiva poteza. Izključevanje na podlagi rase in kulturnih razlik ter povezovanje te raznolikosti s *sekuritizacijo* bi moralo biti razumljeno kot rasizem, poudarja Ibrahimova. S proučevanjem premika znotraj rasizma, ki je nekdanj izviral na podlagi biološke superiornosti do izključevanja na podlagi kulturnih razlik, je mogoče razumeti, da *sekuritizacijski diskurz* odraža rasistični diskurz, ki je podkrepjen s sekuritizacijo migracij (Ibrahim 2005, 165–166).

Če upoštevamo dejstvo, da živimo v privilegiranem času in prostoru, se omenjene ideje zdijo paradoksalne v primerjavi z begunci, ki bežijo iz vojno okupiranih mest in držav. Tako je sekuritizacijski diskurz hkrati vzrok in simptom vse večje sekuritizacije EU.

5 Diskusija

Poglavitni diskurz, ki se v besedilih kaže, je *sekuritizacijski diskurz*, ki se tvori tudi z uporabo zgoraj analiziranih metafor, ki implicirajo dehumanizacijo, begunce unificirajo in hkrati diferencirajo ter temeljijo na idejah izključevanja in marginaliziranja in spodbujajo širjenje nestrpnosti. *Metafore vode* in *doma* omogočajo vzpostavljanje *sekuritizacijskega diskurza* kot normativnega, kadar govorimo o kontekstu »begunske« krize v *Večernjem listu*. Z uporabo omenjenih metafor v *sekuritizacijskem diskurzu Večernjega lista* so begunci depersonificirani in prikazani kot voda, naravna nesreča in dom, s tem pa se analiziran subjekt razvrednoti, spodbuja se izključevanje in diferenciranje med »nami« in »njimi«, utrjujejo se že obstoječi predsodki in stereotipi, prav tako se reproducirajo obstoječi odnosi moči. Problem »begunske« krize je, da se ta obravnava kot naravna katastrofa (METAFORA VODE), namesto da bi se izpostavil humanitarni aspekt problema (Kogovšek Šalamon in Bajt 2016, 10). Zanimivo je, da so v nasprotju s tem inštitucije EU personificirane (METAFORA DOMA), čeprav v tem primeru ne gre samo za specifiko *sekuritizacijskega diskurza*, temveč je splošno značilno za medijski in politični diskurz (Boričić 2010).

Banjac (2009, 93) pojasnjuje, »meje stare celine so zamišljene kot branik, znotraj katerega je stabilno okolje«. Esencialni pomen trdnjave Evrope je v tem, da preprečuje in brani vdor nezaželenim prišlekom, zagotavlja stabilnost in zagradi idiličen del sveta, v katerem imajo pravice samo beli Evropejci. Prihod beguncev za Evropejce pomeni sesuvanje njihovih idealnih podob o Evropi (ali posamezni državi znotraj EU), poznanega sistema mišljenja in delovanja v vsakdanjem življenju. Prihod beguncev paranoično doživljajo kot krhanje idealnih vrednot in načina življenja, po katerem naj bi Evropejci znotraj trdnjave živeli. V očeh prebivalcev trdnjave ljudje različnih nacionalnosti, ki bežijo pred preganjanjem, da bi rešili svojo kožo pred vojno na Bližnjem vzhodu, kršijo oz. bodo kršili »evropska pravila« in tako ogrozili njihova ustaljena idilična življenja ter zmotili navidezno vzpostavljen red. »Begunci pomenijo grožnjo« (Banjac 2009, 93). Znotraj primerov analizirane metafore doma je moč prepoznati ideologijo nacionalizma, ki jih metafore v diskurzu predlagajo. Šarićeva (2015, 48) pravi, da so »metafore pomembno orodje nacionalizma kot ideologije«. Tako npr. omenjena metafora doma predlaga idejo o predpostavljeni skupnosti enega naroda, ki potrebuje zaščito države, saj so oni in njihova nacionalna kultura ogroženi zaradi prihoda tujcev. Ustvarjanje vzdušja nemoči in strahu s pomočjo sprožanja negativnih emocij omogoča lahkotno ustvarjanje namišljenih skupnosti. Andreson (v Šarić 2015, 49) ugotavlja, da »narodi

kot namišljene skupnosti dosegajo svojo realnost s pomočjo nekaterih metafor«. Občutek homogene nacionalne skupnosti se v analiziranem diskurzu realizira tako, da postavi pod vprašaj varnost nacionalne kulture in varnost državljanov. Šarićeva (2015, 49) opazuje še, da se za določanje, proizvajanje in reproduciranje nacionalnih kultur poleg dvoma o nacionalni kulturi uporabljajo tudi diskurzi, v katerih se uvajajo novi kulturni vzorci. Za prebivalce »trdnjave Evrope« so begunci samo neka tuja, temna in eksotična množica ljudi, ki je pravzaprav ne razumejo in je ne želijo razumeti. Oni so jim tuji. Tuje in tujci strašijo in povzročajo tesnobo. Paradoksalno se tako zdi, da je begunska kriza »prišla prav« Evropejcem, da še bolj utrdijo in obranijo meje svoje trdnjave, kajti trdnjava vedno »potrebuje« nadgradnjo za dolgotrajno varnost.

6 Zaključek

V diplomski nalogi sem s pomočjo Lakoffovega in Johnsonovega klasičnega dela o metaforah »*Metaphors we live by*« predstavila teorijo metafore, v kateri je poudarek na metafori kot diskurzivnem fenomenu (Lakoff in Johnson 2015) in ne le kot jezikovnem pojavu. Njuna teza, da so metafore orodje naših konceptualnih sistemov, me je pritegnila k raziskovanju metafor v kontekstu o beguncih na primeru hrvaške družbe, saj mislim, da je Hrvaška v tej krizi prejela nezadostno oceno in s tem popravni izpit iz humanosti. Konceptualne metafore, ki se pojavljajo, je včasih težko prepoznati, ker so tako naravne in že prisotne v naših miselnih procesih, da se zdijo samoumevne in kot neposredni opisi mentalnih pojavov (Lakoff in Johnson 2015, 27). Iz tega lahko hitro sklepamo, da zaradi njihove narave tudi manipulirajo z bralci. Na primeru hrvaškega dnevnega časopisa *Večernji list* sem skušala razdelati raziskovalno vprašanje, kakšen pomen imajo prevladujoče metafore v kontekstu »begunske« krize. Zanimalo me je, z uporabo katerih metafor hrvaški dnevni časnik kroji družbeno »realnost« v času »begunske« krize. Pregledala sem in s pomočjo kritične analize diskurza interpretirala samo najbolj pogoste in po mojem mnenju najbolj pomembne identificirane metaforične izraze ob analiziranem begunskem diskurzu v *Večernjem listu*. Metafore so uporabljene predvsem za interpretacijo aktualnih dogodkov v javnosti, pojavljajo se v naslovih in v besedilih. Z analizo pomena metafor v empiričnem delu diplomske naloge sem potrdila direktno razmerje med sekuritizacijskim diskurzom in metaforami, ki ta diskurz toliko bolj potrdijo. Pri zbiranju relevantne literature in materiala za analizo za zastavljen problem nisem imela težav.

Z uporabo metafor vode in doma hrvaški dnevni časnik *Večernji list* kroji sekuritizacijski diskurz in s tem izkrivljeno razumevanje družbene »realnosti«. *Večernji list* reproducira sekuritizacijski diskurz, ki je nehuman in je negativno naravnano do »priliva« drugačnosti v Evropi (Kogovšek Šalamon in Bajt 2016). Izrazi, ki dopolnjujejo pomen metafore, npr. *velik priliv beguncev*, *evropski dom*, *evropska družina* in druge, sugerirajo še večjo potrebo po varnosti in zaščiti našega skupnega doma, opozarjajo na pretekle izkušnje z nesrečami, ipd. Metafore so torej določene s pomočjo kulturnega in fizičnega izkustva (Lakoff in Johnson 2015, 21). Poročanje o begunski krizi v analiziranih člankih v oktobru 2015 (re)producira diskurz, ki implicira močno grožnjo in nevarnost. Analiza februarkega dela vzorca iz 2016 je pokazala, da se ne glede na menjavo vlade legitimnost neofašizma v družbenih sferah in krepitev desnice nista zmanjšala, diskurz se je še bolj zaostрил, kar je v končni fazi privedlo do zaprtja prehoda za begunce. Prav tako analiza kaže, da lahko v določenih metaforah registriramo nacionalistično obarvano ideologijo.

Interpretacija metafor v člankih v oktobru 2015 in februarju 2016 *Večernjega lista* je pokazala, da v poročilih *ni empirične, zgodovinske ali kakršnekoli kritične refleksije* migracij v kontekstu begunske krize in tako pokazala upad odgovornosti do javnosti. Potrebno je seveda biti pozoren, da obravnavan žanr poročila ni namenjen širši refleksiji ali umeščanju v kontekst, temveč poročanje o aktualnem dogajanju. Kljub temu lahko tudi poročila opozorijo na obstoj širšega konteksta, ki je potreben za razumevanje pojava migracij. V javnem diskurzu analiziranega dnevnega lista pogrešam vsaj minimalni pogled na širši geopolitični kontekst, ki je povzročil migracije. Na primer, nekatera omenjanja o vojnah za nadzor nad zadnjimi energetskeimi viri: oljem/nafto, vodo, hrano in zemljišči na Bližnjem vzhodu. Zaradi velike količine energetskih virov na Bližnjem vzhodu poskuša Zahod nadzorovati in vplivati na regijo in hkrati preprečuje ljudem, da se zavedajo geopolitičnega konteksta, ki povzroča migracije, kot smo videli v primerih metafor v begunskem diskurzu v *Večernjem listu*. Metafore v sekuritizacijskem diskurzu ne kažejo, da ima »novi« pojav migracij svoje korenine, ozadje in vzrok. Zato menim, da je namen metafor v sekuritizacijskem diskurzu v *Večernjem listu* pokazati le percepcijo beguncev (priseljencev), ki jo vlada dovoli, ali povedano z drugimi besedami, tisto, kar služi interesom najmočnejših. Tisto, kar jim služi, je proizvajanje strahu (to tezo potrjujem s primeri metafor znotraj *sekuritizacijskega diskurza*), saj je to lažji način za obvladovanje množice in tako doseganje ciljev.

Hrvaški dnevni list *Večernji list* je preplavljen z metaforami, ki podpirajo sekuritizacijski diskurz, v katerem begunce predstavljajo kot grožnjo. Prevlada tovrstnih metafor depersonificira in vzpodbuja izključevanje beguncev, namesto da bi diskurz sugeriral, da sta drugačnost in različnost v družbi nujni in potrebni.

7 Literatura

1. Banjac, Marinko. 2009. (Ne)zaželeni sosed : grožnja in varnost v diskurzu evropske imigracijske politike. *Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo* (37): 235–236.
2. Będkowska–Kopczyk, A. 2004. *Jezikovna podoba negativnih čustev v slovenskem jeziku*. Ljubljana: Študentska založba.
3. Bigo, Didier. 2002. Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives* 27 (Special issue): 63–92.
4. Black, Richard. 2001. Fifty Years of Refugee Studies: From Theory to Policy. *International Migration Review* 35(1): 57–78.
5. Boričić, Nikolina. 2010. Konceptualne metafore u političkim intervjujima. *Media studies* (1–2): 136–156.
6. Bradarić in drugi 2015. Pahor: Slovenija ne smije postati džep u kojem bi se sakupljale izbjeglice. *Večernji list*, 24. oktober. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/nova-skupina-izbjeglica-u-hrvatsku-ulazi-preko-zelene-granice-1032726> (20. avgust 2016)
7. Bradarić, Branimir. 2015. Izbjeglice i dalje dolaze, ali je priljev zadnjih sati manji. *Večernji list*, 27. oktober. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/izbjeglice-i-dalje-dolaze-ali-je-priljev-zadnjih-sati-manji-1033324> (30. avgust 2016)
8. Bratoš, Silva. 2010. *Metafore našega časa*. Koper. Fakulteta za management.
9. Buonfino, Alessandra. 2004. Between unity and plurality: The politicization and securitization of the discourse of immigration in Europe. *New Political Science* 26 (1): 23–49.
10. Buzan, Barry, Ole Weaver in Jaap de Wilde. 1998. *Security: A new framework for analysis*. London: Lynne Rienner Publishers.
11. Centar za mirovne studije. 2016. *Što sve država nije učinila za izbjeglice*. Dostopno prek: <http://welcome.cms.hr/index.php/hr/2016/07/13/sto-sve-drzava-nije-ucinila-za-izbjeglice/> (16. avgust 2016)
12. Collins, Alan. 2007. *Contemporary Security Studies*. New York, Oxford: Oxford University Press.
13. Chilton, Paul in Mikhail Ilyin. 1993. Metaphor in political discourse. The case of the »European house«. *Discourse and Society* 4 (1): 7–31.
14. Chimni, B. S. 2009. The Birth of a »Discipline«: From Refugee to Forced Migration Studies. *Journal of Refugee Studies* 22(1): 11–29.
15. Critcher, Chas. 2003. *Moral panics and the media*. Buckingham: Open University Press.

16. Danesi, Marcel. 2009. *Dictionary of media and communication*. London: M. E. Sharp.
17. Fairclough, Norman. 1995. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study Of Language*. London: Longman.
18. Friganović, Mladen. 1989. Migracije kao konstanta geoprostora. *Acta Geographica Croatica*. 24 (1): 19–30.
19. Goatly, Andrew. 2007. *Washing the brain: Metaphor and hidden ideology*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
20. Hina. 2016.a. Kovač za Tagesspiegel: Moramo očuvati Europu. *Večernji list*, 8. februar. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/miro-kovac-za-tagesspiegel-moramo-ocuvati-europu-1058461> (30. avgust 2016)
21. Hina. 2016b. Kovač u Berlinu. Hrvatska i Njemačka zajednički u rješavanju migrantske krize. *Večernji list*, 8. februar. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/miro-kovac-u-berlinu-hrvatska-i-njemacka-zajednicki-u-rjesavanju-migrantske-krize-1058529> (30. avgust 2016)
22. Hina. 2016c. Moramo smanjiti broj izbjeglica koji dolaze jer moramo osigurati stabilnost unije. *Večernji list*, 24. februar. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/miro-kovac-moramo-smanjiti-broj-izbjeglica-ker-moramo-osigurati-stabilnost-unije-1063048> (30. avgust 2016)
23. Hina. 2016d. Orešković: Hrvatska će štiti svoje nacionalne interese u izbjegličkoj krizi. *Večernji list*, 19. februar. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/hrvatska-ce-stiti-svoje-nacionalne-interese-u-izbjeglickoj-krizi-oreskovic-1061672> (30. avgust 2016)
24. Hina. 2016e. Slovenija obavijestila Hrvatsku o novim postupcima za prijem migranata u Austriji. *Večernji list*, 14. februar. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/slovenija-obavijestila-hrvatsku-o-novim-postupcima-za-prijem-migranata-u-austriji-1060202> (30. avgust 2016)
25. Huysmans, Jef. 2006. *The politics of insecurity. Fear, immigration and asylum in the EU*. London: Routledge.
26. Ibrahim, Maggie. 2005. The Securitization of Migration: A Racial Discourse. *International Migration* 43 (5): 163–187.
27. Inštitut za delavske studije. 2016. *Invazija na Irak (18.03.2003)*. Dostopno prek: <http://www.delavske-studije.si/invazija-na-irak/> (16. avgust 2016)
28. Ivanov, Davor. 2015. Izbjeglice i dalje pristižu u Hrvatsku, dosad ih u zemlju ušlo više od 90.000. *Večernji list*, 1. oktobar. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/izbjeglice-i-dalje-pristizu-u-hrvatsku-dosad-ih-u-zemlju-uslo-vise-od-90000-1028005> (30. avgust 2016)

29. Jalušić, Vlasta. 2016. Refugees, migrants and Others: the demand for world change or how to think and understand the problem of superfluousness? V *Razor–Wired: Reflections on Migration Movements through Slovenia in 2015*, ur. Neža Kogovšek Šalamon in Veronika Bajt, 73–87. Ljubljana: Peace Institute.
30. Kante, Božidar. 1998. *Kaj je metafora?* Ljubljana: Krtina.
31. Kogovšek Šalamon, Neža in Veronika Bajt. 2016. Introduction. V *Razor–Wired: Reflections on Migration Movements through Slovenia in 2015*, ur. Neža Kogovšek Šalamon in Veronika Bajt, 7–10. Ljubljana: Peace Institute.
32. Kosi, Dunja in Anamarija Kovač. 2015. »Put bez povratka – integracija azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom u hrvatsko društvo«. Katedra za upravnu znanost: Pravni fakultet Zagreb.
33. Kunz, Egon F. 1981. Exile and Resettlement: Refugee Theory. *International Migration Review* 15 (1): 379–385.
34. Kutli, Simona. 2014. Izbjegličke studije i migrantski transnacionalizam: od ignoriranja do novih mogućnosti. *Polemos* 17(1–2): 29–47.
35. Lakoff, George. 1992. The Contemporary Theory of Metaphor. V *Metaphor and Thought* (2nd edition), ur. Andrew Ortony, 1–46. Cambridge, University Press.
- – – in Mark Johnson. 2015. *Metafore koje život znače*. Zagreb: Disput.
36. Lapan, Štefančić Suzana. 2015. Milanović: Spavao sam na podu kod prijatelja, dok je deset državnih hotela u travnju bilo zatvoreno. *Večernji list*, 10. oktobar. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/zoran-milanovic-nije-da-su-nas-banke-htjele-prevariti-naprosto-su-racunale-na-to-da-smo-mutavi-1029866> (30. avgust 2016)
37. Machin, David in Andrea Mayr. 2012. *How to do Critical Discourse Analysis*. London: Sage.
38. Mesić, Milan. 1992. *Osjetljivi i ljuti ljudi: hrvatske izbjeglice i prognanici*. Zagreb: Ured za prognanike i izbjeglice Vlade Republike Hrvatske – Institut za migracije i narodnosti Sveučilišta u Zagrebu.
- – – 1994. Izbjeglice i izbjegličke studije (Uvod u problematiku). *Revija za socijalnu politiku* 1(2): 113–123.
- – – 1995. Types of Refugees– Croatian and Bosnian–Herzegovian Experiences. *Društvena istraživanja* 4 (4–5): 657–675.
39. MMC RTV SLO. 2015. *Pred petimi leti s samosežigom vzplamtela arabska pomlad*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/pred-petimi-leti-s-samosezigom-vzplamtela-arabska-pomlad/381344> (16. avgust 2016)

40. Musolff, Andreas. 2012. The study of a metaphor as a part of critical discourse analysis. *Critical Discourse Studies* 9 (3): 301–310.
41. Net.hr. 2016. *Balkanska ruta 2: Je li ovo novi put kojim će izbjeglice ići ka zapadnoj Europi?*. Dostopno prek: <http://net.hr/danas/svijet/balkanska-ruta-2-je-li-ovo-novi-put-kojim-ce-izbjeglice-ici-ka-zapadnoj-europi/> (27. avgust 2016)
42. Pajnik, Mojca, Petra Lesjak-Tušek in Marta Gregorčič. 2001. *Prebežniki, kdo ste?* Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
- – – 2015. V imenu ljudstva: sodobni procesi rasizacije. *Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo* 43 (260): 7–15.
43. Petersen, William. 1958. A General Typology of Migration. *American Sociological Review* 23 (3): 256–266.
44. Richmond, Anthony H. 1993. Reactive migration: Sociological Perspectives On Refugee Movements. *Journal of Refugee Studies* 6 (1): 7–24.
45. Semino, Elena. 2008. *Metaphor In Discourse*. London: Sage.
46. Simmel, George. 1950. The stranger. *The sociology of Georg Simmel*. New York: Free Press.
47. Šarić, Ljiljana. 2014. Metafora, diskurz i društvo. V *Metafore koje istražujemo: suvremeni uvidi u konceptualnu metaforu*, ur. Milan Mateusz Stanojević, 171–204. Zagreb: Srednja Europa.
- – – 2015. Metafore v diskurzu o nacionalnem. *Družboslovne razprave* 31 (80): 47–65.
48. Tatalović, Siniša in Dario Malnar. 2015. Sigurnosni aspekti izbjegličke krize. *Političke analize* 23 (10): 23–29.
49. UNHCR. 1951. *The 1951 Convention Refugee Definition*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/publications/manuals/4d944d5b9/3-refugee-annex-5-refugee-status-determination.html?query=REFUGEE%20CONVENTION%20DEFINITION%201951> (17. avgust 2016)
50. UNHCR. 2016. *Global forced displacement hits record high*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/news/latest/2016/6/5763b65a4/global-forced-displacement-hits-record-high.html> (17. avgust 2016)
51. Vecernji.hr. 2016. Orešković: Situacija je ozbiljna. Bitno je da surađujemo jer to nije samo balkanski već europski problem. *Večernji list*, 18. februar. Dostopno prek: <http://www.vecernji.hr/hrvatska/oreskovic-situacija-je-ozbiljna-bitno-je-da-suradujemo-jer-to-nije-samo-balkanski-vec-europski-problem-1061355> (30. avgust 2016)

52. Wermann, Ana. 2010. Konceptualna metafora život je kocka u kontekstu univerzalnosti i varijabilnosti konceptualnih metafora. *Hrvatistika: studentski jezikoslovni časopis* 4 (4):35–45.
53. Zetter, Roger.1991. Labelling Refugees: Forming and Transforming a Bureaucratic Identity. *Journal of Refugee Studies* 4 (1): 39–62.
- – – 2007. More Labels, Fewer Refugees: Remaking the Refugee Label in an Era of Globalization. *Journal of Refugee Studies* 20 (2): 172–192.
54. Zinken, Jörg, Iina Hellsten in Brigitte Nerlich. 2008. Discourse metaphors. *Body, language, and mind Sociocultural situatedness* 2 (1): 363–385.
55. Zolberg, Aristide. 1989. The Next Waves: Migration Theory for a Changing World. *International Migration Review* 23 (3): 403–430.
56. ZRC SAZU. 2016. *Terminologišče*. Dostopno prek: <http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje/prebeznik#v> (30. avgust 2016)